

Peste 250 mii de dosare ale victimelor represiunilor politice continuă să fie secretizate

Circa 250 mii de dosare ale victimelor represiunilor politice din perioada sovietică continuă să fie secrete în R. Moldova. Dintre acestea, circa 170 mii se păstrează în depozitul special de la Ministerul Afacerilor Interne (MAI) și se referă la persoanele care au fost deportate, iar 80 mii sunt depozitate la Serviciul de Informații și Securitate (SIS). Declarația a fost făcută de Mihai Tașcă, dr. în drept, secretarul Comisiei pentru studierea regimului comunist totalitar din RM, vineri, 30 aprilie 2010, în cadrul Clubului Jurnaliștilor de Investigații. Ședința a avut ca temă: „Drepturile deportaților la reabilitare și recuperarea prejudiciilor și accesul victimelor regimului comunist totalitar la propriile dosare”.

Avocatul Alexandru Postică a spus că este necesară transmiterea acestor dosare, în primă etapă, la Arhiva Națională, pentru a face liber accesul la ele, iar ulterior urmează să fie creat un institut de studiere a crimelor comunismului, care să le preia. „Multe dosare sunt într-o stare deplorabilă. În plus, am observat că de-a lungul anilor unele se subțiază sau chiar au fost distruse. De aceea se impune implementarea unui program de stat pentru restabilirea documentelor și digitalizarea lor”, a spus Mihai Tașcă.

Acces la propriul dosar

„Deportații nici astăzi nu au acces la propriile dosare deținute în arhivele de la MAI și SIS. Ni se invocă tot felul de motive – ba că nu au în arhive asemenea informații, ba că

dosarele au fost duse la Tiraspol, numai să nu ni le dea”, a declarat Valentina Sturza, președinta Asociației deportaților din RM. Ea își amintește că a avut acces la dosarele familiei sale abia acum trei ani, după multe insistențe, scrisori, refuzuri. „Am retrăit tot calvarul. M-am cutremurat să aflu că tatăl meu fusese inițial condamnat la moarte prin împușcare și doar ulterior i s-a schimbat sentința în 14 ani de închisoare și zece ani de exil. Îi îndemn pe toți cei care au avut de suferit în urma acestui regim criminal să-și solicite dreptul de a vedea aceste dosare”, a menționat Valentina Sturza.

„Unele persoane deportate nici astăzi nu își cunosc drepturile. Ele nu au anumite înlesniri speciale. De aceea, este necesară implementarea unor programe de protecție socială pentru aceste persoane, cel puțin să fie egalate în drepturi cu foștii participanți la cel de-al Doilea Război Mondial”, afirmă avocatul Alexandru Postică, care reprezintă mai mulți deportați în instanță. Avocatul pledează pentru modificarea legislației actuale în ceea ce privește restituirea averilor naționalizate. „Prevederile actuale nu sunt funcționale. Sarcina despăgubirii victimelor este pusă pe seama autorităților publice locale, care nu au mijloacele bugetare necesare pentru asta. În ultimii ani, doar în bugetele municipiilor Chișinău și Bălți sunt prevăzuți bani în acest scop”, mai spune avocatul. Potrivit lui, sunt o mulțime de dosare pe rol la CEDO pentru neexecutarea hotărârilor ce se refera la restituirea averilor foștilor deportați, astfel că RM riscă să se trezească cu un val de condamnări.

Potrivit lui Mihai Tașcă, dosarele celor condamnați politic se păstrează în depozitul special arhivistic de la SIS. De regulă, aceștia au un dosar penal în baza căruia au fost „judecați” și condamnați. Dosarele celor deportați (1940-1941, 1949, 1951) se află în depozitul special de la MAI. Anumite informații privind persoanele supuse represiunilor politice se păstrează și la Arhiva Națională.

SIS si MAI încă mai tănuiesc dosare secrete de pe timpul

Uniunii Sovietice

„SIS și MAI, în fond, nu sunt deschise pentru a furniza informații, atât în ceea ce privește structura fondurilor arhivistice pe care le gestionează, cât și în privința numelor celor reabilitați”, a spus Tașcă. Potrivit secretarului Comisiei pentru studierea și aprecierea regimului comunist totalitar din RM, cele două instituții îngădesc accesul la dosarele păstrate în fondurile speciale. „Aceste dosare nu au caracter personal, ele au fost întocmite de o instituție de stat, gen NKVD, și în asemenea cazuri statul nu poate impune obligativitatea ca doar persoanele vizate în ele și descendenții lor să le poată vedea. Sunt dosare publice, la care trebuie să aibă acces orice cetățean”, mai susține Mihai Tașcă. Acum dacă vrei să vezi dosarul părinților, bunelilor, străbunicilor trebuie să demonstrezi că ești descendent cu toate adeverințele de naștere, căsătorie, deces.

Peste 100 mii victime ale deportărilor în viață

Potrivit unor date, în RM sunt actualmente circa 100 mii de victime ale deportărilor. „Procesul de reabilitare continuă și azi. Multe persoane încă n-au fost reabilitate. Anumite documente nu s-au păstrat, altele au fost distruse, iar victimele sunt nevoite să meargă în judecată să dovedească că au fost supuse represiunilor politice”, afirmă M. Tașcă. Prin legea din 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, MAI era obligat să publice periodic listele celor supuși represiunilor politice, ori în cei 18 ani care au urmat acest lucru nu s-a întâmplat. Nu există deocamdată o cifră exactă a celor reabilitați. MAI spune că păstrează în depozitul său 33.590 de dosare ale persoanelor deportate. Un dosar poate să conțină informații referitor la o singură persoană, însă, de obicei, vizează familia întregi.

Ședința Clubului Jurnaliștilor de Investigație este organizată în cadrul Campaniei „Jurnaliștii pentru Drepturile Omului”, susținută de Ambasada SUA în Moldova, și în colaborare cu

echipa de implementare a proiectului „Desecretizarea arhivei SIS a R. Moldova”, gestionat de Asociația Națională a Tinerilor Istorici din Moldova (ANTIM) și susținut de Fundația „Soros-Moldova” (www.secretarhive.org).

Sursa

[Centrul de Investigații Jurnalistice](#)